

Спільник Ірина, Ярошук Олексій. Інституалізація криптовалюти: регулювання, правовий статус, облік і оподаткування. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Випуск 2. С. 81-92.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.02.081>

УДК 657.1.012.1:336.74: 330.3

JEL Classification M40, F31, G11, G15, G23

Спільник Ірина

к.е.н., доцент кафедри обліку та економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

E-mail: ispilnyk@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-8825-3584

Ярошук Олексій

к.е.н., доцент кафедри обліку та економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

E-mail: yaroshchuk@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-9008-3166

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ КРИПТОВАЛЮТИ: РЕГУЛЮВАННЯ, ПРАВОВИЙ СТАТУС, ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Анотація

Вступ. У статті дано критичну оцінку ситуації, а також обговорюються проблемні аспекти та перспективи інституалізації криптовалюти. Зважаючи на зростаючий інтерес суспільства до обігу криптовалют, біржові тенденції, переваги і можливості для економіки, а також пов'язані з ними загрози і виклики, регуляторна політика і належне правове поле є вкрай необхідними. Без визначення правового статусу криптовалюти неможливе вирішення проблеми юридичних, облікових та податкових наслідків криптовалютних операцій. Відсутність стандартів і чітких рекомендацій відповідних методичних органів зумовила необхідність проведеного пошуку та систематизації міжнародної практики бухгалтерського обліку та фінансової звітності щодо операцій з криптовалютами та їх оподаткування.

Методи. Авторами застосовано діалектичний метод пізнання та загальнонаукові принципи комплексних досліджень, які включають емпіричні, теоретико-когнітивні та загальні логічні методи. Зазначений методичний інструментарій використано для виявлення підходів, оцінки трендів криптовалютного обігу та ринку криптовалют, розгляду сутності та розкриття особливостей криптовалюти, ідентифікації методологічних проблем інтеграції криптовалюти та пов'язаних операцій у систему обліку і фінансової звітності, диференціація підходів до визначення правового статусу криптовалюти.

Результати. Безперечно, криптовалюта має потенціал. Але для реалізації цього потенціалу, стимулювання зростання, збільшення доступності, підвищення рівня довіри, ефективного масштабування бізнесу та його взаємодії з контролюючими органами необхідне створення більш інституційно-дружнього середовища. Без відповідного законодавчого регулювання обігу та визначення правового статусу криптовалют, а також за відсутності відповідних чітких рекомендацій методичних органів у сфері обліку та оподаткування, чимало правових а також теоретичних та прикладних питань обліку і оподаткування принципово не можуть бути вирішені.

Перспективи. З метою врегулювання цих відносин в європейському та загальносвітовому контексті вітчизняним законодавцям, регуляторам та науковцям необхідно активно аналізувати досвід інших країн, вивчати наукові напрацювання і провадити подальші власні дослідження.

Ключові слова: криптовалюта, криптоіндустрія, цифрова економіка, платіжна система, блокчейн,

---

регуляторна політика, законодавча база, правовий статус, стандарти, бухгалтерський облік, фінансова звітність, оподаткування.

Вступ.

Поява такого сучасного явища, як криптовалюта, зумовлена відповідним рівнем розвитку інформаційних систем та інформаційних технологій, а також можливостями, що надаються сформованим глобальним інформаційним середовищем. Невід'ємною складовою і важливим атрибутом цифровізації нової економіки є прискорений розвиток криптоіндустрії, який призвів до появи криптовалют (Blockchain 1.0), а згодом і інших видів токенизованих активів (Blockchain 2.0) [14, с. 89]. Інноваційний характер таких продуктів, їх нематеріальна сутність, значні функціональні можливості стали джерелом того ентузіазму, а подекуди навіть ажіотажу, який призвів до бурхливого виникнення нових видів, поширення, масштабування, активного обігу, значної біржової капіталізації та трейдингу. Як і потенційні ризики, пов'язані з відсутністю централізованого контролю, спекулятивним характером торгівлі, юридичною незахищеністю учасників криптовалютних операцій та інвесторів від зловживань та шахрайства, гіпотетичною можливістю тіншових операцій та фінансування тероризму, що є викликами для регуляторів грошового, банківського та фінансового сектору, централізованих валют і офіційних платіжних систем [21].

З прагматичної точки зору є всі підстави вважати «прихід» криптовалют доконаним і неминучим фактом, від якого вже неможливо відгородитися. Токенизована економіка, заснована на засадах криптографії, є чи не найвизначнішою інновацією [22]. І вона має значні шанси стати невід'ємною частиною світового господарства. Однак, схоже, що суспільству не вдається наздогнати технологічні прориви Революції 4.0.

Як у глобальному масштабі, так і на національних рівнях цей феномен, до якого неможливо застосувати традиційні підходи, не отримав належної інституалізації. Законодавчі органи, регулятори, юристи, науковці, практики, методологічні органи у сфері обліку, фінансової звітності та фіскальні служби відчують значні складнощі з усвідомленням сутності криптовалюти, забезпеченням належного правового поля її функціонування, легітимізації цієї діяльності та учасників криптовалютних операцій. Зацікавлені сторони повинні проявити про-активність перед цими викликами та підготуватися до нового прийдешнього. Для підтримки цієї трансформації та забезпечення реагування на ці зміни необхідні належне підґрунтя та крипто-специфічні можливості. З огляду на викладене, питання розробки ефективних регулятивних підходів до здійснення, обліку, декларування та оподаткування операцій з криптовалютою є надзвичайно актуальним, а його вирішення неможливе без визначення правового статусу цього фінансового інструменту. Зазначені проблеми і є предметом цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання розвитку криптовалюти досліджували такі зарубіжні та вітчизняні науковці як Е. Андроулакі, М. Фрідмен, С. Капкун, О. Караме, Р. Прайс, М. Роесчлін, Т. Счерер, Г. Максвел, В. Лук'янов, А. Колдовський, К. Чернега, Е. Молчанова, Ю. Солодковський та багато інших. Проблеми правового регулювання обігу криптовалют в Україні розглядають у своїх публікаціях О. Загнітко [2], О. Зінченко [3], Н. Зозуля [4], В. Мандрика [8], В. Мороз [8], С. Наконечний [10], В. Рисін [12], М. Рисін [12], І. Федюк [12] та ряд інших авторів. Проблемні питання відображення криптоактивів, господарських операцій з ними та їх податкових наслідків досліджуються у працях Р. Бруханського [1; 18], В. Костюченко [6], В. Ликова [9], А. Малиновської [6], А. Мамонової [6], О. Назаренко [9], М. Палюха [14], І. Спільник [1; 14], А. Стівпової [15], Т. Яцик [16]. Значну дослідницьку і роз'яснювально-рекомендаційну діяльність здійснюють аудиторські компанії «Великої четвірки» (KPMG, E&Y, PwC, Deloitte) [22]. Однак, незважаючи на всю поінформованість, розуміння і усвідомлення значимості порушених проблем відповідними авторитетними інституціями, їх вирішення відкладається із цілком зрозумілих причин. Це у свою чергу актуалізує необхідність

подальших наукових досліджень у цій царині, адже значна кількість окреслених проблем є предметом наукових дискусій і потребують перспективного вирішення.

Мета.

Метою статті є дослідження проблем і перспектив розвитку криптовалюти в цифровій економіці та її інституалізації у контексті державного регулювання, визначення нормативно-правового статусу, інтеграції у систему бухгалтерського обліку і фінансової звітності та оподаткування. Для реалізації поставленої мети нами сформульовано завдання, які передбачається вирішити у такій послідовності:

- актуалізація інституалізації криптовалюти з огляду на пов'язані з її використанням функціональні можливості і переваги, а також на ймовірні виклики і загрози, що з нею асоціюються;
- виокремлення наявних у світовій і вітчизняній практиці підходів до розгляду сутності та розкриття особливостей криптовалюти;
- оцінка тенденцій криптовалютного обігу та ринку криптовалют;
- характеристика стану регулювання криптовалют в Україні і у світі та його вплив на світову та національну економіку;
- диференціація підходів до дефініції правового статусу криптовалюти;
- ідентифікація методологічних проблем інтеграції криптовалюти та пов'язаних операцій у систему обліку і фінансової звітності, а також з'ясування способів їх вирішення;
- висвітлення та узагальнення міжнародного досвіду оподаткування криптовалюти та пов'язаних з ними операцій для подальшого використання в Україні.

Методологія дослідження.

Для досягнення поставленої мети у ході наукового дослідження було застосовано загальнонаукові і специфічні методи, зокрема, діалектичний метод пізнання та загальнонаукові принципи комплексних досліджень, які включають емпіричні (для виявлення наявних у світовій і вітчизняній практиці підходів, оцінки трендів криптовалютного обігу та ринку криптовалют – спостереження, порівняння, опис), теоретико-когнітивні (до розгляду сутності та розкриття особливостей криптовалюти – формалізацію, висунення і тестування гіпотез), загальні логічні (для виявлення методологічних проблем інтеграції криптовалюти та пов'язаних операцій у систему обліку і фінансової звітності; диференціація підходів до визначення правового статусу криптовалюти – аналіз, синтез, наукову абстракцію, узагальнення, індукцію, дедукцію, аналогію, системний підхід) методи.

Результати.

Протягом останніх років стає очевидним формування безготівкового суспільства, де широкого поширення набувають транзакції з використанням цифрових валют. Чимало урядів держав готуються або вже запроваджують централізовані електронні гроші (e-money), які є досить багатообіцяючим інструментом валютно-грошової системи. Одночасно децентралізована криптовалюта, яку деякі автори навіть розглядають як жорсткіші гроші, буде набувати все ширшого використання у всіх секторах економіки.

У науковій і фаховій літературі тривають дискусії щодо визначення сутності криптовалюти. Деякі науковці вважають криптовалюту віртуальною валютою, платіжний засобом, інноваційною мережею платежів, платіжною системою, транзакційним протоколом, новим видом грошей, грошовим сурогатом, інші заперечують її належність до грошей та відносять до віртуальних товарів, нематеріальних активів, фінансових цифрових активів [1; 5; 9].

Криптовалюта (або ж криптова валюта) є свого роду альтернативною цифровою валютою. Перша, і поки що найважливіша, криптовалюта біткоїн (Bitcoin) виникла як побічний продукт побудови Bitcoin – децентралізованої електронної касової системи, що використовує однорангову

розподілену мережу для запобігання подвійного використання коштів [24]. На відміну від централізованої цифрової валюти та центральних банківських систем криптовалюти використовують децентралізований контроль [14, с. 90]. Це цифрові засоби платежу, створені за кодом, випуск і облік яких у формі цифрових записів про перекази (транзакції) відбувається із застосуванням криптографії (шифрування) в мережі рівноправних анонімних користувачів (пірингових або P2P системах). Найважливішою особливістю цієї віртуальної валюти є можливість здійснювати прямі платежі між сторонами операцій без посередництва фінансової установи або іншої третьої сторони. Це пришвидшує здійснення операції і забезпечує їй втаємниченість.

Прогрес у економіці та цифрових технологіях зумовив очевидну необхідність у гнучких, багатофункціональних, забезпечених і легальних інструментах, які пішли далі, ніж криптовалюта. Так званий криптоактив з'явився услід за криптовалютою і має у порівнянні з нею ряд переваг, оскільки наділений додатковими опціями (функціоналами). Тобто мова йде про відмінні від криптовалюти токенизовані активи, що використовують концепцію Smart-contract (розумний контракт). Для уникнення плутанини у термінології, доречно зауважити, що криптовалюта – це лише один тип (підмножина) криптоактивів, тоді як криптоактив – це загальний термін, який стосується більшості застосунків блокчейн технології. Використання криптоактивів сприяє прискоренню платежів, доступу до фінансових ресурсів, зростанню ділової активності, відкриттю нових можливостей для бізнесу [14].

Як непотребуючий дозволу, неперсоніфікований засіб обміну, платежу і нагромадження, криптовалюта – це певний виклик контролю банків, фіскальних органів і урядів за грошовими операціями, новий фактор монетарної та грошово-кредитної політики, оскільки вони, на відміну від централізованої цифрової валюти та центральних банківських систем, є децентралізованими та невідконтрольними.

Однак, здійснення таких розрахунків має незворотний характер, є достатньо ризиковим через відсутність будь-яких гарантій щодо самої валюти, оскільки вона не підтримується і не гарантується жодним банком (відсутній емітент як такий), вірогідність шахрайства і злому ключа до електронного гаманця, де зберігаються кошти, тощо. Криптовалюта швидко еволюціонувала, перебираючи на себе значну частину грошових функцій, а подекуди і функцій, що притаманні золоту, однак для неї притаманні як грошові, так і негрошові властивості [1, с. 150].

Не зважаючи на зазначені недоліки, на те, що криптовалюти працюють у вимірі, який не є фізичним і може існувати лише в цифровому форматі, на їх первісне призначення для використання (як засіб платежу), а також на те, що практично миттєвий характер розрахунків і безконтрольність зі сторони регуляторів сприяли використанню криптовалютних операцій для різного роду нелегальних обороток, як от фінансування тероризму, відмивання грошей, ухиляння від сплати податків тощо, криптовалюти стрімко набули популярності та породили надзвичайно динамічний, швидко зростаючий інвестиційний спекулятивний ринок, обсяги торгівлі на якому перевищують показники європейських фондових бірж [18, с. 386].

Хоча на сьогоднішній день вже відомі тисячі криптовалют (понад 5000 за даними основних веб-сайтів), більшість з них повноцінно не використовуються і вважаються неактуальними [23]. Ринок криптовалют здебільшого надзвичайно важкий, 10 провідних криптовалют складають майже 90% загальної ринкової капіталізації, незважаючи на значну їх кількість. При цьому лише Bitcoin (BTC) становить 59% від загальної ринкової капіталізації цих провідних валют [17]. Однак, перелік провідних криптовалют є мінливим, оскільки на склад лідерів ринку впливає чимало різних факторів і криптовалюти в цілому відзначаються своєю волатильністю. Якщо середньоденна волатильність фіатних грошей, як правило, не перевищує 3-4%, то для криптовалют прийнятні коливання курсу в межах 20%, іноді вони сягають до 50%, а в окремих випадках протягом дня коливаність курсу перевищує 100% [20].

Україна вона займає чільні позиції в світовій криптоспільноті, входить до країн-лідерів з розвитку криптоекономіки та впровадження проєктів, заснованих на технології блокчейн. Тут існує

потужна криптовалютна спільнота, громадська організація Bitcoin Foundation Ukraine, за даними якої Україна входить до ТОП-10 країн світу за кількістю користувачів Bitcoin, а щоденні обсяги торгів ними з використанням гривні досягають 2 млн дол. США. У 2017-2018 рр. великі бізнес-гравці криптосвіту з українськими корінням створили 25 криптовалют. Загальний розмір сегмента майнінгу криптовалют в Україні перевищує 150 млн дол. США на рік. В обмін на гривню криптовалюту пропонують криптовалютні біржі такі як Kupa, Exmo, BTC TRADE UA. З 2016 року Українська біржа стала першим у світі майданчиком, де здійснювалися торги ф'ючерсами (похідними цінними паперами) на криптовалюту. Функціонують великі девелоперські та дослідницькі компанії, як от, Distributed Lab. Застосування децентралізованих технологій планується і частково вже реалізується і на державному рівні: e-Auction 3.0, e-Vox, E-Ukraine [2; 4; 13].

Незважаючи на присутність криптовалют в Україні de facto, de jure вона відсутня. Можливо через це нашу країну вже названо «мовчазним лідером революції цифрової валюти» [19]. Оскільки офіційне використання криптографічних об'єктів в економіці залишається юридично неврегульованим, що в свою чергу провокує зростання тіншового ринку, зловживань та маніпуляцій довкола цієї теми, криптоіндустрія вкрай потребує інституалізації.

У нашій країні, як і в цілому світі, від моменту винаходу і по сьогоднішній день (а цей період уже триває понад 10 років) довкола обігу криптовалют уже сформовано стійкі суспільні економічні відносини, які потребують упорядкування за допомогою спеціальних юридичних засобів, тобто вироблення відповідних правових норм та створення юридичної основи для державного регулювання.

Державні обмеження та контроль економічної діяльності називають регуляторною політикою, яка полягає у досягненні цілей держави шляхом застосування нормативно-правових актів, законів та інших інструментів для захисту її інтересів, поліпшення життя громадян та ведення бізнесу. Що стосується обігу криптовалют та операцій з криптовалютами, регуляторна політика повинна передбачати систему правових заходів щодо легалізації діяльності з генерування криптовалют, її обігу та торгових практик; правового захисту учасників операцій, оподаткування їх доходів за умови забезпечення стабільності економічної, грошової та фінансової систем країни.

Оцінка чинної світової практики свідчить, що підходи до визначення цього статусу дуже відрізняються у різних юрисдикціях [25]. Діапазон свободи застосування «крипто» в окремих випадках варіює від повної заборони на застосування до запровадження власної криптовалюти (табл. 1).

Таблиця 1. Підходи до регулювання операцій з криптовалютами

Тип підходу	Характеристика підходу	Країни, що застосовують
Абсолютна заборона	Заборонена будь-яка діяльність та операції з криптовалютами	Алжир, Марокко, Пакистан та ін.
Часткова заборона	Заборона операцій з криптовалютами на внутрішньому ринку; наявність непрямих та ін. обмежень на операції фінансових установ, що можуть бути пов'язані з криптовалютами; заборони чи обмеження на здійснення первинних емісій (ICO).	Китай, Колумбія, Індонезія, Іран, Литва та ін.
Нейтральний	Невизнання криптовалют законними платіжними засобами, але запровадження сприятливого режиму регулювання для залучення інвестицій у технологічні компанії.	Іспанія, Білорусь, Люксембург та ін.
Стимулюючий	Розвиток власних криптовалютних систем; ICO з державною підтримкою; застосування криптовалют як платіжних засобів поряд з національними валютами	Венесуела, Мексика, Литва, Маршалові острови, Острів Мен та ін.
Вичікувальний	Криптовалютний ринок з огляду на обсяги торгівлі не вважається таким, що потребує окремого регулювання чи установлення певних обмежень	Великобританія, Бельгія, ПАР та ін.

Джерело: [12]

У переважному випадку країни із сильною економікою та стабільною грошовою одиницею помірковано запроваджують застосування криптовалюти як засобу платежу або як фінансового

активу. У той же час країни зі слабкою економікою та нестабільною грошовою одиницею намагаються захистити національну валюту, обмеживши криптовалюти як засіб платежу, але не обмежуючи криптовалюту як засіб обміну [10].

На сьогодні основною проблемою регулювання правовідносин із криптоінструментами в Україні є, насамперед, відсутність відповідних законодавчих норм, що можуть бути до них застосовані. Обіг криптовалют не повинен суперечити основним законодавчим і нормативно-правим актам, таким як: Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Закону України «Про інформацію», нормативно-правовим актам Національного банку України та іншим Законам України. На думку фахівців, найбільш ефективна модель регулювання – це інтегрування, «вбудовування» криптовалюти у чинне законодавство України, шляхом прийняття окремого закону та/або внесення відповідних змін до низки нормативно-правових актів. Для розроблення спільної позиції серед державних органів щодо регулювання обігу криптовалюти та її правового статусу Національний банк України здійснює діалог з Міністерством фінансів України, Державною фіскальною службою України, Державною службою фінансового моніторингу, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, а також з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [8].

Першим кроком у цьому напрямку має стати визначення правового статусу криптовалюти. Проте, з огляду на відмінність криптовалюти від традиційних активів, однозначно віднести її до того чи іншого об'єкту цивільних прав не вдається. Складна цифрова природа криптовалют не дозволяє однозначно визнати їх ані грошовими коштами, ані валютою, ані і платіжним засобом іншої країни, ані валютною цінністю, ані електронними грошима, ані цінними паперами, ані грошовим сурогатом.

Наприклад, у деяких штатах США криптовалюта дозволена для грошових переказів у платіжній системі. В Німеччині біткоіни визнані розрахунковою одиницею. В Японії криптовалюта визнається як законний платіжний засіб. В Європі криптовалюта здебільшого прирівнюється до електронних грошей, проте не вважається законним платіжним засобом і розглядається як засіб обміну. В Китаї операції з криптовалютою заборонені для банків, але дозволені для фізичних осіб. У Канаді біткоін є засобом розрахунку. В Іспанії система біткоін визнана офіційною платіжною системою. Прямі заборони на використання криптовалюти існують у Болівії, Еквадорі, Тайланді, В'єтнамі. Таким чином, неоднозначний підхід до криптовалют у різних країнах світу не сприяє виробленню однозначного підходу до визначення правового статусу криптовалюти в Україні [25].

Як вважає В. Костюченко, загалом у світі (і в Україні, зокрема) існують три основні проблемні питання проведення операцій з віртуальними валютами, а саме:

- невизначеність правового статусу віртуальної валюти;
- відсутність методики обліку операцій з віртуальними валютами;
- неврегульованість бази оподаткування [4; 6].

Це актуалізує необхідність вирішення методологічних проблем відображення криптовалютних операцій і у системі обліку та звітності. Бухгалтерський облік повинен працювати з новими категоріями та об'єктами задля адекватного відображення цієї економічної реальності, як у власній обліковій системі, так і у фінансовій звітності задля забезпечення інформаційних потреб користувачів. У той же час теорія і практика бухгалтерського обліку перебувають у досить жорсткій системі регулювання та орієнтовані на діяльність у рамках чинного законодавства, з урахуванням певних правил і принципів, які встановлюються міжнародними або національними стандартами бухгалтерського обліку.

І хоча ці питання обговорювалися на засіданнях різного рівня національних та міжнародних рад з питань бухгалтерського обліку і фінансової звітності, жодного офіційного документа з цього приводу досі не прийнято [1; 14; 18]. Тому стан криптоактивів, як потенційних об'єктів системи бухгалтерського обліку і звітності, залишається абсолютно невизначеним.

Особливої актуальності набуває проблема визнання криптоактивів (криптовалюти та інших, відмінних від криптовалюти, токенизованих активів) як об'єктів бухгалтерського обліку, оскільки вони

володіють дещо відмінними від традиційних активів характеристиками. З метою коректного відображення операцій з криптовалютами в бухгалтерському обліку необхідна відповідна нормативна правова база. Виходячи з сучасного її стану, уявляється необхідним вирішення таких завдань:

– визнання криптооб'єктів активами, що за притаманними їм ознаками відповідають встановленим вимогам;

– в частині документального підтвердження здійснених господарських операцій з криптовалютою та іншими криптоактивами;

– з'ясування виду активів, до якого слід відносити певні токенизовані активи;

– визначення способу оцінювання криптоактивів з метою забезпечення достовірного відображення значення їх вартості.

У зв'язку з тим, що не існує спеціальних директив (стандартів бухгалтерського обліку), які б безпосередньо стосувалися криптографічних активів і не напрацьовано достатньої галузевої практики, при виробленні облікового підходу суб'єктам необхідно звернутися до чинних міжнародних стандартів МСБО і МСФЗ та застосувати закладені ними принципові підходи [8]. Тобто дія чинних стандартів може поширюватися на криптооб'єкти відповідно до пункту 7 Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8) «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», який вимагає використання конкретного стандарту МСФЗ, якщо такий може бути застосовуваним.

Оскільки існують відмінності в правах і обов'язках, пов'язаних з певними криптографічними активами, їх облік може підпадати під дію різних окремих стандартів, залежно від намірів організації щодо цих активів. Щоб розібратися зі стратегією обліку для кожного типу криптографічного активу, здійснити вибір процедур обліку та вирішити інші питання методології необхідно оцінити мету придбання (джерело походження) активу; очікуваний термін його використання; спосіб одержання економічної вигоди; вартість активу та можливість її достовірного визначення; а також ступінь ліквідності активу [1].

Криптоактиви можуть демонструвати певні характеристики, які відсилають їх належать до різних груп активів (класів рахунків бухгалтерського обліку). Так, наприклад, назва терміну «криптовалюта» наводить на думку про те, що цей актив доречно трактувати як валюту; однак, це зовсім не означає, що криптовалюта обов'язково є грошовими коштами або їх еквівалентом для цілей бухгалтерського обліку [18, с. 386]. Криптовалюта поєднує у собі характеристики таких видів активів, як грошові кошти та їх еквіваленти, товари, фінансові інструменти, нематеріальні активи, інвестиції [16, с. 78]. Навіть окремі її види демонструють відмінні тенденції: Bitcoin, як цифровий засіб заощадження вартості (близькість до поняття інвестиції, товару), Ethereum – для залучення коштів (аналог фінансових інструментів), Litecoin як децентралізований, захищений криптографією дешевий і швидкий засіб платежу (грошові кошти та їх еквіваленти).

Слід зауважити, що на побудову систему обліку визначальним чином впливає рід діяльності суб'єкта господарювання, мета та спосіб отримання активу та його призначення до подальшого використання. Одна справа – облік держателями запасів криптовалют, придбаних у третіх сторін, інша – облік у суб'єктів господарювання, які займаються майнингом чи здійснюють початкові пропозиції коїнів (монет) або токенів (маркерів, жетонів). Певною специфікою відзначатиметься облік у держателів криптовалют як інвесторів, посередників або агентів. Тому в кожному окремому випадку слід застосовувати певний особливий підхід з врахуванням всіх обставин, характеристик як криптоактиву, так і ринку для нього.

Таким чином, у зв'язку з їх цифровою природою і неоднозначністю ознак, а також залежно від мети їх придбання та терміну очікуваного використання, можливість однозначного віднесення криптографічних об'єктів до певного виду активів (і не тільки у складі активу балансу, але й у його пасиві) у системі обліку є доволі складною методологічною проблемою. У багатьох випадках відповіддю на питання про віднесення певного активу до відповідної групи може бути і «так», і «ні»,

або «не зовсім» [14, с. 87].

Із зростанням інтересу до криптоіндустрії, зростатиме і кількість посередників, зацікавлених у придбанні, продажу та зберіганні цих активів. Це підвищує важливість впровадження виваженої облікової політики та забезпечення її послідовного застосування для подібних операцій, а також відповідного розкриття у фінансовій звітності для інформування користувачів.

За умов відсутності спеціальних стандартів та директив, для того, щоб ідентифікувати крипто, отримане в обмін на товари або послуги, певним видом активу і точно його оцінити, компанії необхідно прийняти рішення, керуючись професійним судженням, або звернутися по кваліфіковану допомогу до фахівців. Для визначення справедливої вартості утримуваного крипто може виявитися необхідним розглянути інформацію з багатьох джерел. Безсумнівно, що кожен криптоактив повинен розглядатися відповідно до його специфічних характеристик.

Однак, практика застосування МСБО і МСФЗ, які були створені до виникнення цифрової економіки та не передбачали криптографічних активів, не сприяє відображенню «крипто» відповідно до їх економічної сутності та забезпеченню якісних характеристик інформації для користувачів фінансової звітності. Цей новітній та інноваційний напрям значно виграв би від перегляду чинних стандартів обліку і звітності. Відображення нових об'єктів обліку вимагає не просто доповнення існуючих методик, а формування нових принципів систематизації та таксономії, виокремлення критеріїв їх визнання, метрик, дескрипторів і принципів відображення в системі облікової інформації [1].

Основними операціями з криптовалютою є майнінг і купівля-продаж. І оскільки офіційно на таку діяльність заборони не існує, то згідно зі ст. 42 Конституції України вона є легальною. Листом Держстату від 05.10.2018 р. №14.4-09/435-18 рекомендовано класифікувати майнінг та реалізацію криптовалют за КВЕДом 64.19 «Інші види грошового посередництва», а торгівлю (обмін) криптовалютами — за КВЕДом 66.19 «Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення».

Що стосується оподаткування криптовалют та операцій з нею в Україні, то зважаючи на відсутність на даний момент спеціального правового регулювання криптовалюти, слід керуватись загальними правилами оподаткування, визначеними Податковим кодексом: оподаткування юридичних осіб чи фізичних осіб-підприємців на загальній системі відбувається за ставкою 18%, додатково також стягується 1,5% військовий збір. Відповідно до пп. 6 п. 291.5 ПКУ, не можуть бути платниками єдиного податку I-III груп суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи-підприємці), які здійснюють діяльність у сфері фінансового посередництва (КВЕД 64.19 та КВЕД 66.19 згадані вище). Згідно з п. 22.1 ст. 22 ПКУ, об'єктом оподаткування може бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового зобов'язання. При купівлі-продажу криптовалют спірним питанням є визначення бази оподаткування: включати до бази лише позитивну дельту чи весь прибуток у процесі виведення коштів у фіатну валюту.

Якщо йдеться про майнінг, який по суті є процесом вирішення математичних розрахунків з використанням обчислювальних потужностей комп'ютера і спеціалізованих пристроїв для обслуговування мережі, то така діяльність нагадує виробництво. Для обчислення собівартості видобутку криптовалюти потрібно враховувати вартість електроенергії, амортизацію використаного обладнання, а також витрати на персонал, який обслуговує обладнання.

За умови, що криптовалюту визначати як актив (товар), то операції з його купівлі-продажу оподатковуватимуться ПДВ, з яким існує багато труднощів через неврегульованість у контексті криптовалют. Якщо звернутися до міжнародного досвіду, то постанова Європейського суду від 22.10.2015 р., визначає, що операції з обміну традиційних валют на біткоїни повинні бути вільними від ПДВ, оскільки правила ЄС забороняють стягнення такого податку з операцій з обміну валют, банкнот та монет.

Існує низка інших суттєвих аспектів, які потребують подальших досліджень. Можна стверджувати, що чинна система обліку абсолютно неготова до адекватного відображення фактів, які невдовзі стануть звичайною практикою, а регулюючі органи все ще визначаються з прийнятними обліковими підходами. Однак, інформаційні технології та віртуальні ринки продовжують стрімко розвиватися [1].

Висновки і перспективи.

Безперечно, криптовалюта має потенціал, забезпечений криптографією. Але для реалізації цього потенціалу, підвищення рівня довіри, ефективного масштабування бізнесу та його взаємодії з контролюючими органами необхідне створення більш інституційно-дружнього середовища. Без відповідного законодавчого регулювання обігу та визначення правового статусу криптовалют, а також за відсутності відповідних чітких рекомендації методичних органів у сфері обліку та оподаткування, чимало правових, а також теоретичних та прикладних питань обліку і оподаткування не можуть бути вирішені. Законодавчий вакуум — це плацдарм для зловживань та гальмо для розвитку країни. Учасники криптовалютних операцій у правовому сенсі є незахищеними, адже для розгляду таких справ у судовому порядку у системі цивільного і адміністративного права відсутня належна правова база. У той же час держава не отримує надходжень до бюджету, виникають труднощі з оподаткуванням і бухгалтерським обліком операцій, можливі ухилення від сплати податків та зловживання з боку контролюючих органів. З метою врегулювання цих відносин в європейському та загальносвітовому контексті вітчизняним законотворцям, регуляторам та науковцям слід активно аналізувати досвід інших країн, вивчати наукові напрацювання західних колег і провадити подальші власні дослідження.

Список використаних джерел

1. Бруханський Р. Ф., Спільник І. В. Криптоактиви у системі бухгалтерського обліку та звітності. *Проблеми економіки*. 2019. № 2. С.145-156. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-145-156>.
2. Загнітко О. Біткоїн: налаштувати не можна забороняти. Kyiv School of Economics. 2017. URL: <http://www.kse.org.ua/en/about/kse-news/?newsid=2096>.
3. Зінченко О. В. Щодо законодавчого врегулювання відносин у сфері обігу криптовалют. *Часопис Київського університету права*. 2017. №4. С. 145-147.
4. Зозуля Н., Криптовалюта в Україні та світі: регулювання, правовий статус та оподаткування. *Українське право. Аналітика*. 26.11.2018. URL: https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/kryptovalyuta-v-ukrayini-ta-sviti-regulyuvannya-pravovyy-status-ta-opodatкування.
5. Колдовський А., Чернега К. Проблемні аспекти теоретичного осмислення криптовалют, як явища сучасної інформаційної економіки. URL: <http://dSPACE.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/13905>.
6. Костюченко В. М., Малиновська А. М., Мамонова А. В. Передумови запровадження обліку та оподаткування операцій із криптовалютами в Україні. *Modern Economics*. № 6 (2017). С. 94-102. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/peredumovy-zaprovadzhennia-obliku-ta-opodatкування-operatsii-iz-kryptovalyutamy>.
7. Лук'янов В. С. Зародження ринку криптовалют в інформаційно-мережевій парадигмі. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 8 (158). С. 436-441.
8. Мандрик В. О., Мороз В. П. Законодавче регулювання обігу криптовалют в Україні, проблеми та перспективи їх розвитку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019, т. 29, № 4. С. 67-71. URL: <https://doi.org/10.15421/40290415>.
9. Назаренко О. В., Ликова В. В. Криптовалюта: інтерпретація, організаційні аспекти державного регулювання та облікового відображення. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 24. С. 25-30 URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6942&i=3>.
10. Наконечний С. Криптовалюти в Україні: проблеми та перспективи правового регулювання. *Юридична газета*. №46 (596) 15 листопада 2017 р. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/kryptovalyuti-v-ukrayini-.html>.
11. Палюх М., Спільник І. Криптовалюта як потенційний об'єкт обліку: сутність, властивості, перспективи Цифрова економіка: тренди та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 25 жовтня 2018 р. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2018. С. 99-102. URL: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/handle/316497/32757>.

12. Рисін В. В., Рисін М. В., Федюк І. В. Правовий статус криптовалюти як фінансового інструменту. *Ефективна економіка*. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.7>.
13. Скромное обаяние биткоина: украинские реалии использования криптовалют. URL: <http://forbes.net.ua/opinions/1428255-skromnoe-obayanie-bitkoinaукраїнські-реалії-использования-криптовалют>.
14. Спільник І.В., Палюх М.С. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Випуск 1-2. С. 83-96. URL: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>.
15. Стовпова А. С. Кriptoактиви як об'єкт бухгалтерського обліку. *Економіка та держава*. 2018. № 8. С. 76–80.
16. Яцик Т. В. Поняття крипто-активів у системі фінансового обліку. *Молодий вчений. Економічні науки*. № 2 (66) лютий, 2019 р. С. 295- 298.
17. Bagshaw R. Top 10 cryptocurrencies by market capitalisation. Coin Rivet. October 8, 2019. URL: <https://finance.yahoo.com/news/top-10-cryptocurrencies-market-capitalisation-160046487.html>.
18. Brukhanskyi R., Spilnyk I. Cryptographic Objects in the Accounting System. Proceedings of 9th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT'2019, pp. 384-387. URL: <https://doi.org/10.1109/ACITT.2019.8780073>.
19. Carnes B. Ukraine Is Silently Leading A Digital Currency Revolution. The Little Black Book of Billionaire Secrets. Forbs. 20, March, 2017. URL: <https://www.forbes.com/sites/realspin/2017/03/20/ukraine-issilently-leading-a-digital-currency-revolution/#26c49ac6465c>.
20. Crypto Currency Market Capitalisation, CoinMarketCap website. URL: <https://coinmarketcap.com>.
21. Cryptocurrencies and blockchain. Legal context and implications for financial crime, money laundering and tax evasion. Study, requested by the TAX3 committee of European Parliament. PE 619.024 – July 2018 URL: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150761/TAX3%20Study%20on%20cryptocurrencies%20and%20blockchain.pdf>.
22. KPMG. Institutionalization of cryptoassets. Cryptoassets have arrived. Are you ready for institutionalization? November 2018. kpmg.com. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2018/11/institutionalization-cryptoassets.pdf>.
23. Madeira A. How Many Cryptocurrencies Are There? in Depth Guide. Cryptocompare. 03 February 2020. URL: <https://www.cryptocompare.com/coins/guides/how-many-cryptocurrencies-are-there-in-depth-guide>.
24. Nakamoto S. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. URL: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>.
25. Regulation of Cryptocurrency Around the World. The Law Library of Congress, Global Legal Research Center. June 2018. URL: <https://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/world-survey.php>.

Статтю отримано: 02.05.2020 / Рецензування 15.05.2020 / Прийнято до друку: 20.06.2020

Iryna Spilnyk

Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Department of Accounting, Economic and Legal Support for Agroindustrial Business
Ternopil National Economic University
Ternopil, Ukraine

E-mail: ispilnyk@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-8825-3584

Oleksiy Yaroshchuk

Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Department of Accounting, Economic and Legal Support for Agroindustrial Business
Ternopil National Economic University
Ternopil, Ukraine

E-mail: yaroshchuk@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-9008-3166

**CRYPTOCURRENCY INSTITUTIONALIZATION: REGULATION, LEGAL STATUS,
ACCOUNTING AND TAXATION**

Abstract

Introduction. The article gives a critical assessment of the situation and discusses the problematic aspects and perspectives of the institutionalization of cryptocurrency. Given the growing public interest in cryptocurrencies circulation, stock market trends, benefits and opportunities for the economy, as well as the associated threats and challenges, regulatory policy and the legislative framework are imperative. It is impossible to solve the problem of legal, accounting and tax consequences of cryptocurrency transactions without determining the legal status of a cryptocurrency. The lack of standards and clear recommendations of the relevant methodological authorities necessitated the search and systematization of international accounting, financial reporting and taxation practice on cryptocurrency transactions.

Methods. The authors applied the dialectical method of cognition and general scientific principles of complex research, which include empirical, general logical, theoretical and cognitive methods. These methodological tools are used to identify approaches, assess trends in cryptocurrency circulation and cryptocurrency market, consider the nature and disclosure of cryptocurrency, identify methodological problems of integration of cryptocurrency and related transactions in the system of accounting and financial reporting, differentiation of approaches to determining legal status.

Results. Undoubtedly, cryptocurrency has potential. However, to realize this potential, stimulate the growth, increase the accessibility and the level of trust, effectively scale of the business and its interaction with regulatory authorities, it is necessary to create a more institutionally friendly environment. Without appropriate legislative regulation of circulation and determination of the legal status of cryptocurrencies, as well as in the absence of clear recommendations of methodological bodies in the field of accounting and taxation, many legal, theoretical, and applied issues of accounting and taxation cannot be resolved.

Discussion. Domestic lawmakers, regulators and scientists have to analyze actively the experience of other countries, to study scientific developments and to conduct further research in order to normalize these relations in the European and global context.

Keywords: cryptocurrency, cryptoindustry, digital economy, payment system, Blockchain, regulatory policy, legislative framework, legal status, standards, accounting, financial reporting, taxation.

References

1. Brukhanskyi, R. F., & Spilnyk, I. V. (2019). Kryptoaktyvy u systemi bukhalters'koho obliku ta zvitnosti [Crypto assets in the system of accounting and reporting]. *Problemy ekonomiky – The Problems of Economy*, 2, 145-156. Retrieved from: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-145-156>. [in Ukrainian].
2. Zahnitko, O. (2017). *Bitcoin: nalashtuvaty ne mozha zaboronyaty*. Kyiv School of Economics. Retrieved from: <http://www.kse.org.ua/en/about/kse-news/?newsid=2096>. [in Ukrainian].
3. Zinchenko, O. V. (2017). Shchodo zakonodavchoho vrehulyvannya vidnosyn u sferi obihu kryptovalyut [Regarding the legislative regulation of relations in the field of cryptocurrency circulation]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of Kyiv University of Law*, 4, 145-147. [in Ukrainian].
4. Zozulya, N. (2018). Kryptovalyuta v Ukraini ta sviti: rehulyvannya, pravovyy status ta opodatkovannya [Cryptocurrency in Ukraine and the world: regulation, legal status and taxation]. *Ukrayins'ke pravo. Analitika. – Ukrainian law. Analytics*. Retrieved from: https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/kryptovalyuta-v-ukrayini-ta-sviti-regulyvannya-pravovyy-status-ta-opodatkovannya. [in Ukrainian].
5. Koldovskyy, A., & Cherniha, K. (n.d.). *Problemni aspekty teoretychnoho osmyslennya kryptovalyuty, yak yavlyshcha suchasnoyi informatsiynoi ekonomiky* [Problematic aspects of theoretical understanding of cryptocurrency as a phenomenon of modern information economy]. Retrieved from: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/13905>. [in Ukrainian].
6. Kostyuchenko, V. M., Malynovska, A. M., & Mamonova, A. V. (2017). Peredumovy zaprovadzhennya obliku ta opodatkovannya operatsiy iz kryptovalyutamy v Ukraini [Prerequisites for the introduction of accounting and taxation of cryptocurrency transactions in Ukraine]. *Modern Economics*, 6, 94-102. Retrieved from: <https://modecon.mnau.edu.ua/peredumovy-zaprovadzhennia-obliku-ta-opodatkovannia-operatsii-iz-kryptovaliutamy>. [in Ukrainian].
7. Lukyanov, V. S. (2014). Zarodzhennya rynku kryptovalyuty v informatsiyno-merezheviy paradyhmi [The emergence of the cryptocurrency market in the information and network paradigm]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual economic problems*, 8 (158), 436-441. [in Ukrainian].
8. Mandryk, V. O., & Moroz, V. P. (2019). Zakonodavche rehulyvannya obihu kryptovalyut v Ukraini, problemy ta perspektyvy yikh rozvytku [Legislative regulation of cryptocurrency circulation in Ukraine, problems and prospects of their development]. *Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, 29(4), 67-71. Retrieved from: <https://doi.org/10.15421/40290415>. [in Ukrainian].
9. Nazarenko, O. V., & Lykova, V. V. (2019). Kryptovalyuta: interpretatsiya, orhanizatsiyni aspekty derzhavnogo rehulyvannya ta oblikovoho vidobrazhennya [Cryptocurrency: interpretation, organizational aspects of

government regulation and accounting]. *Ekonomichna nauka. Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Economics. Investments: practice and experience*, 24, 25-30 Retrieved from: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6942&i=3>. [in Ukrainian].

10. Nakonechnyy, C. (2017). Kryptovalyuty v Ukraini: problemy ta perspektyvy pravovoho rehulyuvannya [Cryptocurrencies in Ukraine: problems and prospects of legal regulation.]. *Yurydychna hazeta – Legal newspaper*, 46 (596). Retrieved from: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/kryptovalyuti-v-ukrayini-.html>. [in Ukrainian].

11. Palyukh, M., & Spilnyk, I. (2018). Kryptovalyuta yak potentsiynny obyekt obliku: sutnist', vlastyvoli, perspektyvy [Cryptocurrency as a potential object of accounting: essence, properties, prospects]. *Tsyfrova ekonomika: trendy ta perspektyvy – Digital economy: trends and prospects: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Ternopil'*, 25 zhovtnya 2018 r. Ternopil': FOP Osadtsa Yu. V. 99-102. Retrieved from: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/32757>. [in Ukrainian].

12. Rysin, V. V., Rysin, M. V., & Fedyuk, I. V. (2018). Pravovyy status kryptovalyuty yak finansovoho instrument [Legal status of cryptocurrency as a financial instrument.]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. Retrieved from: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.7>. [in Ukrainian].

13. Skromnoe obyanie bytkoina: ukrainskye realii ispolzovaniya kryptovalyut [The modest charm of bitcoin: Ukrainian realities of using cryptocurrencies]. (n.d.). Retrieved from: <http://forbes.net.ua/opinions/1428255-skromnoe-obyanie-bitkoinaukrainskie-realii-ispolzovaniya-kryptovalyut>. [in Russian].

14. Spilnyk, I. V., & Palyukh, M. S. (2019). Bukhhaltersky oblik v umovakh tsyrovoyi ekonomiky [Accounting region in the minds of the digital economy]. *Instytut bukhhalters'koho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsiyi – Institute of Accounting, control and analysis in the minds of globalization*, 1-2, 83-96. Retrieved from: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>. [in Ukrainian].

15. Stovpova, A. S. (2018). Kryptoaktyvy yak obyekt bukhhalterskoho obliku [Cryptocurrencies as an object of accounting]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 8, 76–80.

16. Yatsyk, T. V. (2019). Ponyattya krypto-aktyviv u systemi finansovoho obliku [The concept of crypto-assets in the financial accounting system]. *Molodyy vchenyy – Young scientist*, 2 (66), 295- 298. [in Ukrainian].

17. Bagshaw, R. (2019). *Top 10 cryptocurrencies by market capitalisation*. Coin Rivet. Retrieved from: <https://finance.yahoo.com/news/top-10-cryptocurrencies-market-capitalisation-160046487.html>.

18. Brukhanskiy, R., & Spilnyk, I. (2019). *Cryptographic Objects in the Accounting System*. Proceedings of 9th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT'2019, pp. 384-387. Retrieved from: <https://doi.org/10.1109/ACITT.2019.8780073>.

19. Carnes, V. (2017). *Ukraine Is Silently Leading A Digital Currency Revolution*. The Little Black Book of Billionaire Secrets. Forbs. Retrieved from: <https://www.forbes.com/sites/realspin/2017/03/20/ukraine-issilently-leading-a-digital-currency-revolution/#26c49ac6465c>.

20. *Crypto Currency Market Capitalisation*. (2020). CoinMarket Cap website. Retrieved from: <https://coinmarketcap.com>.

21. *Cryptocurrencies and blockchain. Legal context and implications for financial crime, money laundering and tax evasion. Study, requested by the TAX3 committee of European Parliament*. PE 619.024. (July 2018). Retrieved from: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150761/TAX3%20Study%20on%20cryptocurrencies%20and%20blockchain.pdf>.

22. KPMG. Institutionalization of cryptoassets. Cryptoassets have arrived. Are you ready for institutionalization? (November 2018). kpmg.com. Retrieved from: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2018/11/institutionalization-cryptoassets.pdf>.

23. Madeira, A. (2020). *How Many Cryptocurrencies Are There? in Depth Guide*. *Cryptocompare*. Retrieved from: <https://www.cryptocompare.com/coins/guides/how-many-cryptocurrencies-are-there-in-depth-guide>.

24. Nakamoto, S. (n.d.). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. Retrieved from: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>.

25. *Regulation of Cryptocurrency Around the World*. (June 2018). The Law Library of Congress, Global Legal Research Center. Retrieved from: <https://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/world-survey.php>.

Received: 05.02.2020 / Review 06.15.2020 / Accepted 06.20.2020